

EUROMEDITERÁNNÍ PARTNERSTVÍ (BARCELONSKÝ PROCES)

- navazuje na dekolonizační proces započatý po 2. sv. válce (osamostatnění bývalých kolonií na velmocích) a představuje vyvrcholení dvou zásadních iniciativ k propojení prostoru Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu: Globální středomořské politiky (60. - 70. léta) a Renovované středomořské politiky (90. léta) = dohody o spolupráci s Marokem, Alžírem a Tunisem, následně finanční protokoly na ekonomickou podporu; Dialog 5+5 (smlouvy 5 evropských a 5 mimoevr. středomoř. zemí – Francie, Itálie, Španělsko, Řecko a Portugalsko + Alžírsko, Maroko, Tunisko, Mauretánie a Malta)
- projekt založen 1995 (Javier Solana prohlásil, že to má nějaký význam, sejít se v 900. výročí 1. křížové výpravy), hlavní byla španělská iniciativa – v té době Šp předsedalo EU, proces projednán na Konferenci euromediterránních ministrů zahraničí v Barceloně, byla přijata **Barcelonská deklarace**, podle níž je základem procesu „přetvoření mediteránního prostoru v oblast dialogu, výměny a spolupráce zaručující mír, stabilitu a prosperitu.“
- členy 15 zemí EU + 12 zemí J a V Středomoří (od rozšiřování EU 2004 poměr 27+10, od 2007 + Mauretánie a Albánie)
- cílem politický a bezpečnostní dialog, ekonomicko-finanční spolupráce, sociálně-kulturní dialog + od r. 2005 justice a vnitřní vztahy (dodatečně formulováno na výročním summitu v Barceloně)
- fungování viz dále UFM
- Barcelonský proces doplňuje od r. 2004 (v důsledku rozšiřování EU) projekt Evropské politiky sousedství (European Neighborhood Partnership) – pro státy, které mají s EU Dohody o partnerství a spolupráci (země býv. SSSR) a Asociační dohody (uzavřené v rámci Barcelonského procesu)

UNIE PRO MEDITERÁN (UPM/UFM – L'UNION POUR LA MEDITERRANÉE, THE UNION FOR THE MEDITERRANEAN)

- návrh na „středomořskou unii“ součástí volební kampaně N. Sarkozyho v r. 2007; konkrétnější podoby projektu projednávány na schůzi Evropské rady 13. a 14. 3. 2008
- hlavní výhrady měly státy střední a východní Evropy v čele s Německem: projekt byl pro ně příliš úzce orientován – upřednostňovalo by se prohlubování vztahů se středomořskými státy a unijní peníze by plynuly hlavně tímto směrem, místo nutného zesilování „evropské periferie“ (východ a jihovýchod), také se nelíbilo, že by to mohlo působit jako „kost hozená Turecku“ (náhražka za přijetí Turecka do EU); také se na tom měly podílet jen zainteresované státy (Francie ad.) – včetně podílu finančního; nakonec se dohodlo, že Unie bude přejmenovaným barcelonským procesem otevřeným všem členům Unie a přejmenuje se na Unii pro Mediterán (pro vyvážení z iniciativy Polska, Německa ad. se mělo příště jednat o podobném projektu pro východní Evropu)

<http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/informace-z-parlamentu/vystoupeni-a-vondry-na-12--schuzi-senatu-pcr-33034/>

- založena 13. 7. 2008 v Paříži během fr předsednictví EU na summitu pro Středomoří poté, co byl na návrh Merkelové upraven název a koncept ze Středomořské unie na Unii pro Středomoří; zakládající prohlášení podepsal Sarkozy jako prezident Evropské rady, José Manuel Barroso jako prezident Evropské komise a Javier Solana jako Generální tajemník Rady Evropské unie, za ČR Alexandr Vondra (místopředseda vlády pro evropské záležitosti)
- i přes změnu původního konceptu středomořské unie trvaly výhrady Německa (kancl. A. Merkel) a také Evropského parlamentu – obavy, že Francie si uzurpuje výsadní postavení (naopak projekt podpořila It, Ře a Šp)
- fungování a organizace se zakládá na *Marseillské deklaraci* ze 3. - 4. 11. 2008

Členové: 43 Euromediteránních zemí: 27 zemí EU (+ Evropská komise – výkonný orgán EU, funguje jako kabinetní vláda, složena z 27 komisařů) + *partnerské středomořské země* (Alžír, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestinská autonomie, Sýrie, Tunisko, Turecko; Mauretánie; Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko,¹ Monako, Černá Hora) + jako pozorovatel Libye a Liga arabských států (= sdružení zemí S, SV Afriky a JZ Asie – zal. v Káhiře 1945 Irákem, Egyptem, Zajordánskem = po 1946 Jordánsko, Libanonem, Saúdskou Arábií a Sýrií – nyní 22 členů a 4 pozorovatelé)

Orgány: společné rotující předsednictví – jeden stát EU+ jeden stát Středomoří

- *Sekretariát:* sídlí v Barceloně (královský palác Pedralbes) z rozhodnutí Konference min. zahraničí (2008), inaugurován v r. 2010
- *generální tajemník* volen všemi členy, ze zemí neEU na 3 roky (s možností prodloužení o další 3) – prvním Jordáncem Ahmad Khalaf Masa'deh (rezignoval po roce), poté Lino Cardarelli (dnes opět náměstek, Ital) – od 1. 7. 2011 s podporou Francie Youssouf Amrani (Maroko, podílel se na vytvoření Arabské Maghrebské Unie, konsulem v Barceloně, vyslancem v Kolumbii, Chile a Mexiku); k ruce má 6 *náměstků* (3 EU+3 neEU) – dnes pouze 4 + nejvyšší náměstek
- *Euromediteránní parlamentní shromáždění* (EMPA) – zal. 2003 v Neapoli konferencí euromediteránních ministrů, první plenární zasedání v Athénách 2004 – 280 poslanců jmenovaných z Evropského parlamentu, národních parlamentů zemí EU a parlamentů středomořských partnerů: 130 EU (= 81 z nár. parlamentů – 3 z každého – a 49 z europarlamentu), 10 z evropských partnerských středomořských zemí (po 2 z Albánie, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Monaka a Černé Hory) + 130 z deseti zemí J a V Středomoří (= zakládající partnerské středomoř. státy: Alžír, Egypt, Jordánsko, Izrael, Libanon, Maroko, Palestinská autonomie, Sýrie, Tunisko, Turecko) + 10 členů z Mauretánie; činnost Parlamentu i výborů koordinuje Buro (zajišťuje také rotující předsednictví); schází se alespoň jednou ročně, na různých místech, která se určují na plenárních zasedáních
- *parlamentní výbory* (5 stálých a proměnlivý počet odborných – v současnosti např. ohledně EM univerzity, finanční záležitosti a bankovníctví): Výbor pro politické záležitosti, bezpečnost a lidská práva, Výbor pro hospodářské, finanční a sociální záležitosti a vzdělávání, Výbor pro zlepšení kvality života, výměny mezi občanskými společnostmi a kulturu, Výbor pro práva žen v evropsko-středomořské oblasti; Výbor pro energii, životní prostředí a vodu

Fungování: jednou ročně zasedá *Konference euromediteránních ministrů zahraničí* (připravují záležitosti k jednání na summitech a revidují dodržování cílů)

- jednou za 2 roky summit hlav států a vlád
- o *místu* konání summitů rozhoduje obecný konsensus všech států (musí se střídát země EU a Středomoří) – první summit v Paříži 2008, druhý měl být v r. 2010 mimo EU, ale kvůli šp předsednictví se měl konat v Barceloně – nakonec *se dosud nekonal* kvůli izraelsko-palestinskému konfliktu: odložit ho kvůli tomu se rozhodl nejdřív společný fr a eg prezident Unie a Španělsko, aby se mohly zatím konat mírové rozhovory Izraelců s Palestinci, které právě začaly, Fr a Šp se pak rozhodly vést tyto mírové rozhovory pod záštitou USA namísto odloženého summitu – Obama byl proto pozván v září 2010 na summit plánovaný na 21. 11., ale na začátku listopadu se hovory zastavily a eg viceprezident Unie oznámil, že summit podpoří jen, pokud Izraelci vyjdou nějak vstříc,

¹ Očekávané přijetí do EU k 1. 7. 2013, smlouva by měla být podepsána ke konci r. 2011

ale kvůli eg krokům se pak viceprezidenti a Šp 15. listopadu rozhodli *odložit summit sine die*

- nekonaný summit způsobil také problém s předsednictvím: Fr s Eg jej měla mít jen 2 roky, ale o jejich nástupcích měl rozhodnout právě summit – na straně EU se uvažovalo o Šp, ale proti němu se stavěla Belgie (předseda EU pro druhou půli r. 2010)

Hlavní oblasti zájmu: snížení znečištění Středozemního moře, vybudování námořních a pozemních cest, ochrana civilního obyvatelstva při katastrofách, podpora alternativních zdrojů energie, založení Euromediterránní univerzity ve Slovinsku (červen 2008, Portorož) a podpora výměnných programů Erasmus v regionu, vytvoření vědeckého společenství ve středomořském regionu a podpora obchodu ve Středomoří

- jeden z výsledků spolupráce ve Středomoří na regionální úrovni Agadirská dohoda o volném obchodu mezi Egyptem, Jordánskem, Marokem a Tuniskem z III/2007 – vytvoření zóny svobodného obchodu v celém Středomoří mělo být hlavním cílem Unie
- na ustanovujícím zasedání v r. 2008 byl odsouzen terorismus a jako jeden z vyšších cílů stanoveno mírové řešení izraelsko-palestinského konfliktu

Pozn.: **financování UFM:** příspěvky od soukromých osob, z rozpočtu EU a jejích partnerů; příspěvky z jiných zemí, od mezinárodních finančních institucí a lokálních subjektů; (Euromediterránní investiční a partnerské zařízení /Euro-Mediterranean Investment and Partnership Facility FEMIP/, Nástroj evropské politiky sousedství ENPI, Evropská investiční banka, Světová banka, InfraMed Infrastructure Fund)

ANNA LINDH (EURO-MEDITERRANEAN) FOUNDATION FUND FOR THE DIALOGUE BETWEEN CULTURES

- má zajišťovat mezikulturní komunikaci ve Středomoří spolu s Aliancí civilizací při OSN; snaha spojit obyvatele Středomoří pro nekonfliktní soužití ve vzájemném pochopení
- zal. vládami států EUROMED v dubnu 2005 jako záštita pro občanská sdružení středomořských států, která by se snažila o dialog mezi kulturami
- nadace pojmenována z návrhu Egypta podle šv ministryně zahraničí, zavražděné v r. 2003 (soc-dem) – teprve druhá vysoká šv politická osobnost zavražděná od r. 1986 (Olof Palme, min. předseda) – za vraždu odsouzen Srb narozený ve Šv Mihajlo Mihajlović – podezření, že spolupracoval se šv Liberální lidovou stranou, ale jeho vina přesto nebyla dokázána zcela (v případě Palma se vrah nezjistil vůbec)
- nadace sídlí v Alexandrii, prezidentem od 2008 André Azoulay (Fr)

Hlavní pole zájmu: výchova a péče o mládež, kultura a umění; mírové soužití; hodnoty odlišných společností (ženská otázka na Blízkém východě), náboženství a spiritualita (dialog mezi Židy a muslimy), města a migrace, média

- problémy fungování Unie (a její praktickou nefunkčnost) odhalují vlekoucí se konflikty mezi zeměmi Středomoří: spor o Západní Saharu (není součástí Unie) mezi Marokem a Alžírskem, spor mezi Kyprem a Tureckem (Kypr byl proti zřízení šestého náměstka generálního tajemníka z Turecka), izraelsko-muslimský konflikt – asi nejvážnější

Spor o Západní Saharu: původně šp kolonie, Šp se na nátlak OSN 1975 stáhli a místo nich bylo území rozděleno mezi Maroko a Mauretánii, ta pak kvůli Maroku vycouvala (1979) a proti Maročanům se postavil jednak Alžír, jednak místní nacionalistické hnutí Alžírem podporované (Polisario; místní obyvatelé – Sahrawi); v současnosti pokračují spory: Sahara má svou vlastní exilovou vládu řízenou z Alžíru jako Arabská demokratická republika Sahrawi.